

ZAGADKOWA FRANKATURA Z MOŚCICE

Na popularnym portalu internetowym zobaczyłem nieznaną mi wcześniej walor filatelistyczny. Bardziej jeszcze zadziwił mnie jego opis i proponowana cena sprzedaży (zrzut ekranu poniżej).



1940 GG, PROWIZORIUM, MOŚCICE FRANKATURA MECHANICZNA
od
99,3% poleca sprzedawcę

Aktualna cena
800,00 zł

Oszczędź piątką, kup ten przedmiot w aplikacji mobilnej.

Nikt nie licytuje, bądź pierwszy

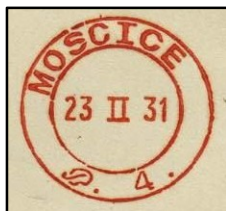
Dostawa: od 6,70 zł
Czas wysyłki: 24 godziny
Czas na odstąpienie od umowy: 14 dni

SZCZEGÓŁY DOSTAWY

Twoja oferta
800,00 zł 3 dni do końca licytacji
(środa, 6 listopada 2019, 00:25:57)

1940.II.4. GENERALNE GUBERNATORSTWO, koperta firmowa opłacona POLSKĄ FRANKATURĄ MECHANICZNĄ PFZA W TARNOWIE, MOŚCICE, frankatura 50gr., stan jak na skanach. Walor bez inspiracji filatelistycznej.
JEDYNY ZNANY PRZYPADK UŻYCIA POLSKIEJ FRANKATURY MECHANICZNEJ NA TERENACH GENERALNEGO GUBERNATORSTWA ! ! ! !

Skontaktowałem się z toruńskim znawcą polskich frankatur mechanicznych i przeprowadziliśmy szczegółową analizę tego waloru, tzn. odbitki z maszyny frankującej typu Midget 3 i 5. Przy okazji poszerzyłem znacznie moją wiedzę na ten temat. Maszyny Midget 3 i 5 były zaopatrzone w datownik oraz wymienne klisze ze znakiem opłaty z godłem wg. wzoru A2, stosowanym od 1928 roku. Maszyna dla tarnowskiej fabryki otrzymała symbol B4 (widoczny w dolnej części datownika i „pod skrzydłami” orła na znaku opłaty.

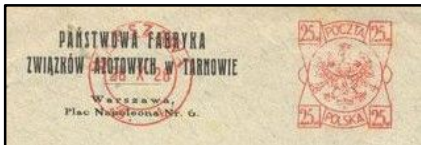


Przedstawiłem moje spostrzeżenia i wątpliwości co do aukcyjnego opisu waloru:
1. Nie znałem dotychczas żadnej polskiej maszyny frankatury, która wpadła w ręce okupanta i stosowana była dalej z zachowaniem polskiego znaku opłaty,

2. Jako długoletni kolekcjoner walorów związanych z chemią, nie spotkałem się z tą nakładką na maszynie frankującej,

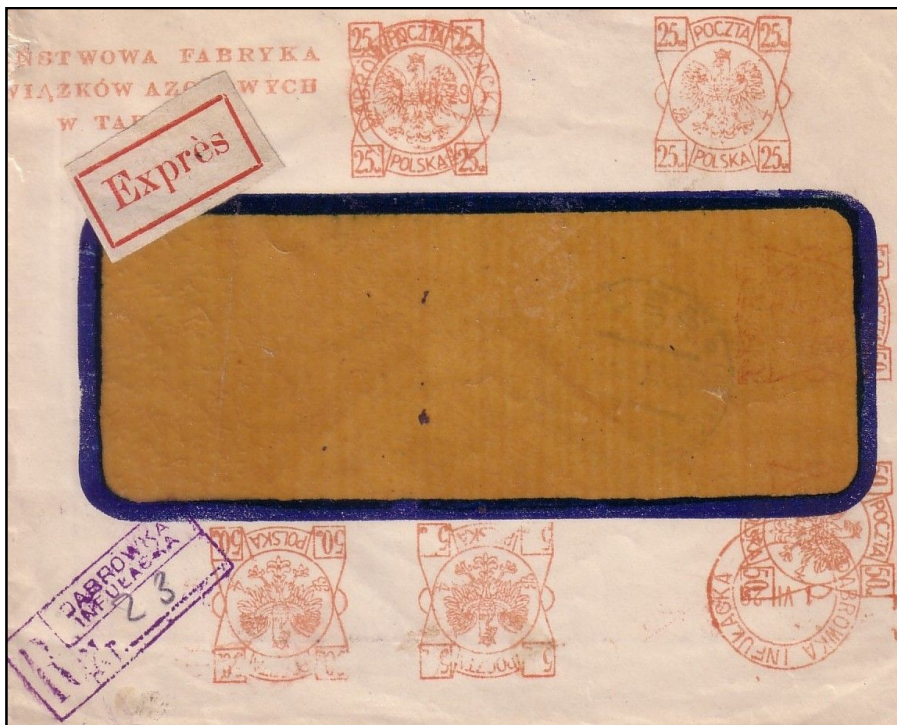
3. W opracowaniu T. Hampla [1] nie znajdujemy ilustracji tej nakładki.

Przejrzałem także moje walory związane z fabrykami związków azotowych w Mościcach i Chorzowie oraz zapoznałem się z otrzymanymi skanami do tego tematu od mojego rozmówcy. W celu poszerzenia wiedzy o fabryce w Mościcach skontaktowałem się również z członkiem naszego Klubu z Tarnowa. Historia zaczęła się układać w całość. Oto, co udało się ustalić:



Decyzję o budowie fabryki podjęto w 1927 r. na wniosek Ignacego Mościckiego. Podczas budowy maszyna frankująca B4 znajdowała się w Warszawie (data na stemple 28.10.1928 rok).

Wchodzący w skład wsi Świerczkowo i Dąbrówka Infułacka teren (ok. 670 ha) wykorzystano pod budowę fabryki i osiedla mieszkaniowego. Historia wsi Dąbrówka Infułacka sięga początku XV wieku. W 1929 r. rady gmin Świerczkowo i Dąbrówki Infułackiej podjęły decyzję o połączeniu. Nowa gmina otrzymała nazwę Mościce.



Przesyłka z Dąbrówki Infułackiej z 1.07.1929 r. z nakładką PFZA w Tarnowie



Odbitka z tej samej maszyny już z Mościc z 4.02.1930 roku. W datowniku błędnie ustawiona data – 1940 (walor z opisywanej aukcji internetowej).

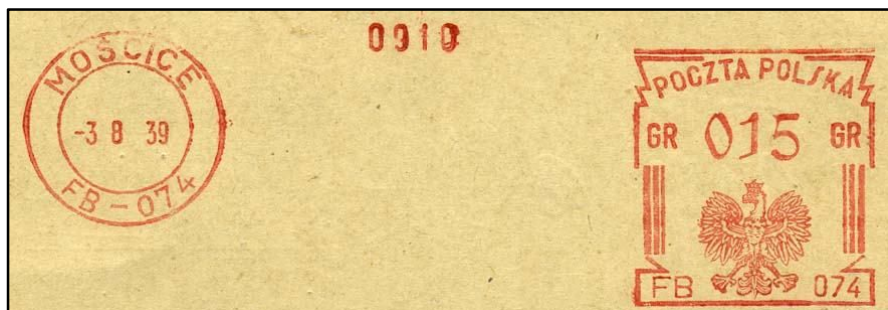


Kilka miesięcy później maszyna zostaje wyposażona w nową nakładkę z nazwą Mościce

Z dniem 1.08.1933 roku następuje połączenie z fabryką w Chorzowie w Zjednoczone Fabryki Związków Azotowych w Mościcach i Chorzowie.

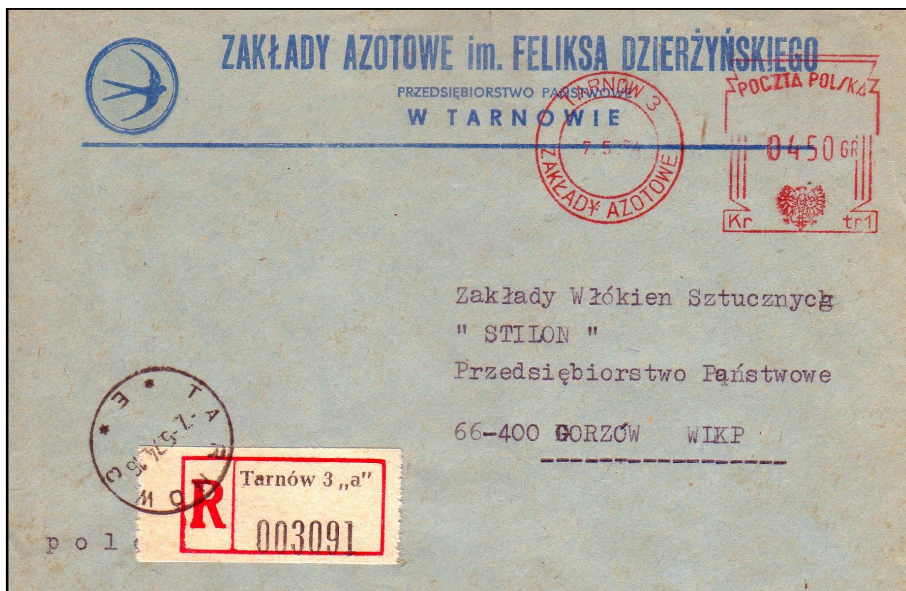


Maszynę B4 przeniesiono do Chorzowa

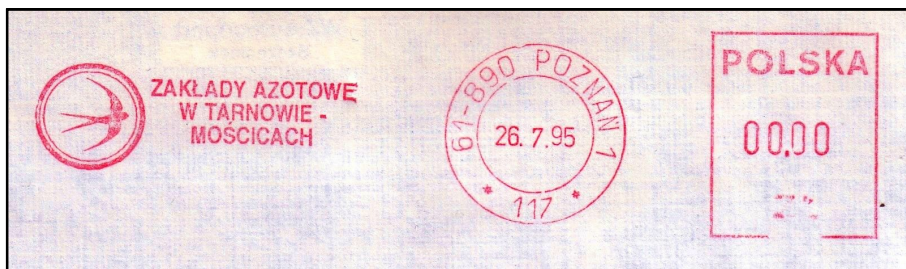


Fabryka w Mościcach otrzymuje nową maszynę frankującą firmy Francotyp B/System/ o symbolu FB-074. Maszyna ta nie posiadała nakładki reklamowej z nazwą firmy.

W czasie wojny fabryka istniała pod nazwą Stickstoffwerke Moscice. Od początku 1944 roku Niemcy w obliczu klęski militarnej zalecili demontaż wyposażenia fabrycznego i jego wywóz w głąb Rzeszy. Produkcja została praktycznie zaprzestana. Po zakończeniu okupacji, w czerwcu 1945 r. rząd podjął uchwałę o odbudowie i rozbudowie PFZA w ramach ogólnokrajowego programu produkcji nawozów dla rolnictwa. Wywiezione maszyny i urządzenia pochodzące z Mościc, dzięki zaangażowaniu załogi sukcesywnie odnajdywano. W 1951 roku Mościce stały się dzielnicą Tarnowa. W czasach PRL-u fabryka nosiła nazwę Zakłady Azotowe im. Feliksa Dzierżyńskiego.



Frankatura z nietypowym datownikiem „Tarnów 3 / Zakłady Azotowe” zastępującym nakładkę z nazwą fabryki z 1974 roku



Próbna odbitka wykonana przez dystrybutora maszyn frankujących w Poznaniu, firmę Emax, 1995 r.



Definitywna odbitka wykonana w zakładach w Tarnowie-Mościcach, 1996 r.

Pozornie niczym nie wyróżniająca się oferta na portalu internetowym spowodowała głębszą analizę, która może być elementem narracji (lub opisu filatelistycznego) na kartach ekspozycji tematycznej.

Marek ZBIERSKI

BIBLIOGRAFIA:

[1] Tadeusz Hampel „Polskie Frankatury Mechaniczne”, t.1

Artykuł biuletynu Klubu TEMATICA Nr 26 z grudnia 2019 roku.